

עֵנַג שַׁבַּת

בס"ד

פרשת: חיי שרה - תולדות

כ"א במרחשון התשע"ה (14.11.2014)

יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים

עלון מס' 3 (1127) (שנה עשרים ותשע)

ערב שבת קודש

עלון דו שבועי

מועדי השבת חיי שרה
ער"ש מוצ"ש

י-ם	16.05	17.18
ת"א	16.19	17.20
ח'פ"ה	16.09	17.18
ב"ש	16.23	17.22
אילת	16.16	17.20

זמני היום והלימודים היומיים:

מסגרת חיי שרה - יום ששי (אופק ת"א)	עלות השחר
4.40 - 4.36	5.25 - 5.20
6.15 - 6.10	6.21 - 6.15
8.03 - 8.00	11.27 - 11.25
11.57 - 11.56	16.38 - 16.41
17.28 - 17.31	

דף יומי: יבמות מב - מח

מועדי השבת תולדות
ער"ש מוצ"ש

י-ם	16.02	17.16
ת"א	16.16	17.17
ח'פ"ה	16.06	17.15
ב"ש	16.20	17.19
אילת	16.13	17.17

זמני היום והלימודים היומיים: (שעון חורף)

מסגרת תולדות - יום ששי (אופק ת"א)	עלות השחר
4.31 - 4.41	5.01 - 5.26
6.04 - 6.16	6.09 - 6.22
7.57 - 8.04	11.25 - 11.27
11.55 - 11.57	16.45 - 16.38
17.35 - 17.28	

דף יומי: יבמות מט - נה

לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשתך למספר 1315.

לדוגמא: "זמן שקינה מחר בטבריה" את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il ובמבצעים מורשת בקטגוריית עלוני שבת ב"מדיע יהודי" www.moreshet.co.il

י"ר העמותה והעורך ע"ד שמואל כהן כתובת: רח' בלך 3, ת"א טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054 smulad@netvision.net.il דוא"ל: דמוס: אקסטרה פרינט 50-54-1700

פרשה ב'קוף' קבר - קיחה - קנין

פרשת חיי שרה עוסקת במותה ובקבורתה. זו איננה הפרשה היחידה העוסקת במוות ונקראת בשם חיים [כך גם פרשת 'ויחי'] ואולי רמז יש כאן. העיסוק האינטנסיבי בקבורתה, החורג כמותית ואיכותית מן הצורך למצוא מקום מנוחה לנפטר, מלמד על אופק מטרת רחב יותר. רמז לכך, בסיומו של אברהם לקבל מקום קבורה והתעקשותו לשלם תמורת האחוזה. אחוזה זהו השם הרגיל במקרא לתיאור היחס שבין הארץ לבין בניה: ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגרית את כל ארץ פנעו לאחוזת עולם והייתי להם גאלהים.

אם כן, אברהם מבקש אחוזה וקנין. עד כדי כך מטרר זו בולטת בפרשה, שכן סכומה של קניית המערה מנוסח במילים ובמטפורות שאינן קשורות כלל לשרה, למותה ולקבורתה. ויקם שרה עפרון... השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבלו סביב. לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי שער עירו: ואף על פי כן קבורת שרה משמשת עוגן לרצף התחנות המשפחתיות, המשרטטות את הקשר למקום הצר - מקום הקבורה והמערה, ולמקום הרחב - ארץ כנען כולה בהמשך הדורות. אין אפשרות להבין את עומק הפרשה שלנו, בלי לראות את הקרנתה והשפעתה על הדורות הבאים, ההולכים בדרכם ונעים בעולם - ובשורה התחנתה זוכרים היכן מונח השורש, העוגן והתכלית. בפרשת 'ויחי' שהוזכרה בפתיחה, יעקב, בשכבו על ערש דווי, מצוה את בניו שלא לקברו במצרים. ביתו הלא הונח שם בארץ כנען:

קברו אתי אל אבותי אל המערה אשר בשדה עפרון החת... בארץ כנען אשר קנה אברהם את השדה... שמה קברו את אברהם ואת שרה אשר שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשר שמה קברתי את לאה: הקבורה הארץ והשרשור המשפחתי משמשים חוט משולש שלא ינתק ועל אף שנות הגלות הארוכות תשמור הזיקה התקווה וממנה שורש לגאולה. הזיקה לארץ היא שיבה לשורש, אל החיים אל הפתיחה המחודשת והלא הקבר הוא המוות והסיום! כאן בא לעזרתנו מדרשם של חכמים. המקור לכל הרעננות של החיים ליצירתו של קשר הזוגיות ואופיו נלמד מן הפסוקים הללו עצמם (מסכת קידושין דף ב עמוד א):

וכסף מנא לך (שיוצר את קנין הקידושין)? גמר קיחה קיחה משדה עפרון, כתיב הכא: (דברים כב) כי יקח איש אשה, וכתוב התם: (בראשית כג) נתתי כסף השדה קח ממני, וקיחה איקרי קנין, דכתיב: (בראשית מט) השדה אשר קנה אברהם... קנין הנישואין המקיים את המשכיות שעליו ואיתו יצרה המסורת זיקה אל בנינה של חורבת ירושלים ופתיחה את פתח התקווה לעוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים, קנין הקידושין מוצא את אופיו ואת משענתו בכתוב באותו קנין של קבורה, של מערה ושל שדה, הנחצב ומחוקק על ידי אבינו אברהם ומשומר בתודעה הקולקטיבית ע"י בניו... שפת הפרשה היא שפת התקומה - החל מקימתו של אברהם מעל פני מתו [פסוק ג], עבור לקימתו אל ההשתחויה ומן ההשתחויה לבני חת [פסוק ז], ועד תקומתו המופלאה של השדה והמערה והעץ [פסוקים יז כ]. לא לחינם הפרשה הסמוכה [נישואי יצחק ורבקה] עוסקת בענין זה עצמו: קיחה, נישואין והמשכיות החיים. מאהל המתים נבנה אוהל החיים האהלה שרה אמו. הרב עמית קולא, רב הקיבוץ הדתי עלומים

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

עדינה שרה רוזנברג ע"ה, בת ר' זאב ז"ל

נפטרה ב-ג' כסלו תשע"ב. יהי זכרה ברוך!

מורה הקב"ה ליצחק. יצחק שומע כאן מפי הקב"ה שתי משימות, ולפי בראשית רבה: "שכונ בארץ - עשה שכונה בארץ ישראל, הוי נוטע, הוי זורע. דבר אחר - שכן את השכינה בארץ" (פרק מד). הנה הקונספציה של יצחק על עם ישראל: עשו איש השדה יגשים את ישוב הארץ. יעקב איש תם יושב אוהלים - קידש עיתותיו לתורה ויפעל לשכן את השכינה בארץ. משימה גדולה קשה ושאפתנית ביקש יצחק להטיל על עשו לכן זקוק הוא לברכה מיוחדת - משמני הארץ, דגן, תירוש, שלטון ושררה. יעקב הוא בין כך קדוש וממילא הוא לא צריך לברכות מיוחדות. אבל, כשהתברר ליצחק שהברכה, שנאמרה ברוח הקודש, ניתנה ליעקב ולא לעשו "ויחרד חרדה גדולה" - הוא הבין בטעות הקונספציה - מהשמים הודיעו לו שיעקב חובק בתוכו את הכל, את הרוחניות ואת הגשמיות את עבודת הכפיים ואת תלמוד התורה. והברכה שהיתה חסרה מושלמת כשיצחק שולח את יעקב לחרוץ: "ויתן לך את ברכת אברהם, לך לזרעך אתך" (כח, ד). זהו בית אברהם האמיתי - הדאגה לפרנסה והרמת קרן התורה, ישוב הארץ והגנה עליה, לימוד דף יומי ועבודת כפיים הכל נמצא אצל יעקב וחיוב להיות אצל כל אחד מאיתנו.

datipage דתי פייג' - פורטל העסקים המוביל לציבור הדתי

מה שמתאים לך בקליק עסקים, שירותים ובעלי מקצוע חבילות נופש, מלונות וצימרים חתונה, שבת חתן, אטרקציות ועוד.

קידום עסקים באינטרנט בתקציב של כוס קפה לפרטים: 072-2400300

וודקה NOBLE 100% טבעי 100% כשרות

מיוצר ע"י פלורנטינה בע"מ | הבנאי 40 חולון | טל': 03-5444922 | מ"ל: cohens1890@gmail.com | אתר: www.cohens1890.co.il | משווק למיגזר החרדי ע"י אלי, טל': 053-5277071

נאו"ת דש"א נפש, אירוח ותרבות, ארגון שבתות עיון ושבת חתן

שבת שירה ופיוט בנוסח יהודי מתוק

שבת שירה פרשת בשלה י-י"א בשבת תשע"ה 30-31/1/15

בבית הארחה המפואר "בית וקן" ירושלים בשיתוף הקרן לזכרון "לואיז וורטמן ויז" בהשתתפות פייטנים, רבנים ומרצים בכירים ובראשם: **הרה"ג אליהו אברג'ל - אב"ד ירושלים והרב אליהו אלהרר - רבה הראשי של מודיעין** מחיר מיוחד לנרשמים עד **30.11.14** (לאחר מכן תוספת של עד 15%) | שיובו חדרים לפי סדר הרשמה. "נאו"ת דש"א" רשאית להפסיק את המבצע בכל עת בעקבות סיום מכירת החדרים.

לפרטים והרשמה: שמעון נייד: 052-3611441 | פקס: 08-9268663

שבת פרשת חיי שרה

הפטרה: "והמלך דוד זקן" (מלכים א' א, א).
משיב רוח - ספק טעה. מיום שבת קודש, כ"ב במרחשוון ואילך אם התעורר ספק אם אמר משיב הרוח ומוריד הגשם אינו חוזר, אף מי שלא נוהג לומר בקיץ מוריד הטל, כי הוחזק לומר במשך 30 יום. מי שאמר 90 פעם "מוחיה מתים אתה, רב להושיע. משיב הרוח ומוריד הגשם..." למשל שליח ציבור שאומר גם חזרת הש"ץ ולכן הוא מזכיר משיב הרוח 90 פעם בפחות משלושים יום, אינו חוזר יותר אם יש לו ספק מה אמר. ישנה דעה נוספת של החתם סופר שצריכים לכתחילה לומר 101 פעמים.
 יום חמישי - אומרים יום כיפור קטן במנחה ואומרים תחנון.

שבת פרשת תולדות

הפטרה: "מחר חודש" (שמואל א', כ, א).
מברכים החודש: כסלו

ראש חודש כסלו ביום הראשון הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.
המולד: יום שבת קודש שענה 9, 46 דקות ו-17 חלקים.
 אין אומרים אב הרחמים ואין מזכירים נשמות.
 במנחה - אין אומרים 'צדקתך'.

זמן קידוש לבנה: מליל רביעי, ד' בכסלו ועד מוצש"ק ט"ו בחודש. כשמברך הברכה אינו פונה אל הלבנה, אלא פניו לכיוון שמתפללים ונותן עיניו בה ומברך, וכתב המגן אברהם (שם ס"ק ח), כי יסתכל בה רק פעם אחת ואח"כ אסור להסתכל בלבנה.

ברכת החודש
 השבת שלפני ראש חודש היא 'שבת מברכין'. הספרדים פותחים ב'יהי רצון... לקיים בנו חכמי ישראל', והיא תפילה שישבו חכמי ישראל לקדש את החודש. האשכנזים פותחים בתפילתו של רב, שבה סיים את תפילתו בכל יום (במקום 'אלקי, נצור' שאנו אומרים). על כן יש אומרים בסיימה 'בזכות תפילת רב' - ואין נוהגים כן.

'יעלה ויבוא'
 השוכח לומר 'יעלה ויבוא' בערבית, אם עדיין לא הזכיר את שם ה' בברכת 'המחזיר שכינתו לציון', חוזר ואומר 'יעלה ויבוא'. אך אם כבר הזכיר את שם ה', ממשיך בתפילתו ואינו חוזר. הנימוק לכך הוא, משום שאין מקדשים את החודש בלילה.

אבל השוכח לומר 'יעלה ויבוא' בתפילת שחרית או בתפילת מנחה, אם עדיין לא הזכיר את שם ה' בברכת 'המחזיר שכינתו לציון', חוזר ואומר 'יעלה ויבוא'. ואם הזכיר כבר את שם ה', מסיים 'למדין חוקיך', וחוזר ואומר 'יעלה ויבוא'... 'ותחזינה'... אמר כבר סיים ברכת 'המחזיר' ועדיין לא פתח במלה 'מודים' אומר במקום זה 'יעלה ויבוא' וממשיך 'מודים אנחנו לך'. הנזכר אחרי שהתחיל 'מודים' ואילך שלא אמר 'יעלה ויבוא', כל עוד לא סיים תפילתו חוזר ל'רצה' ואומר 'יעלה ויבוא' וממשיך כסדר התפילה. נזכר אחרי הפסוק 'היו לרצון' (השני - לפני 'עושה שלום'), חוזר לתחילת שמונה-עשרה, אף כי לא עקר רגליו ואמר 'עושה שלום'. ואומר תחילה 'ה' שפתי תפתח'.

השוכח לומר 'יעלה ויבוא' בשחרית, ויודע בעצמו שאם יחזור מיד להתפלל לא יספיק לומר הלל עם הציבור, יאמר תחילה הלל עם הציבור ואחר כך יחזור ויתפלל עוד פעם שמונה-עשרה.

השוכח לומר יעלה ויבוא בתפילה, מתפלל פעמיים עמידה בתפילה הבאה.

טרחא דציבורא

שליח ציבור ששכח לומר 'יעלה ויבוא', כל עוד לא סיים חזרת הש"ץ דינו כדן היחיד ששכח וחוזר כאמור לעיל. אך אם סיים כבר את חזרת הש"ץ, מפני טורח הציבור שוב אינו חוזר מראש התפילה, אלא סומך על תפילת מוסף שעתיד להתפלל. אם שכח לומר 'יעלה ויבוא' בתפילת לחש שלו, אינו חוזר, הוא יוצא חובתו בתפילה שחוזר בחזרת הש"ץ. (שולחן ערוך, אורח חיים קכו, ד).

סעודה שלישית הנמשכת למוצ"ש שהוא ר"ח יעלה ויבוא במוצאי שבת קודש

בשבת ערב ראש חודש, הממשיך סעודה שלישית תוך הלילה אם לא אכל רב בלילה, אומר "רצה" ולא אומר יעלה ויבוא. מי שהמשיך סעודתו ואכל פת גם בלילה הכניס עצמו לפלוגתא גדולה. המגן אברהם וסיעתו אומר יעלה ויבוא ולא רצה, להט"ז וסיעתו אומר רצה ויעלה ויבוא, להב"ח וסיעתו אומר רצה ולא יעלה ויבוא. לכן טוב להזהר שלא לאכול בלילה במוצ"ש כהמשך לאכילה לפני הלילה.

נחלקו הראשונים האם סעודה שלישית (בשבת רגילה) הנמשכת למוצאי שבת, מזכירים בה מעין המאורע של שבת, היינו "רצה". הרא"ש סובר (ש"ת כלל כב ס, ו) שאין להזכיר "רצה", הואיל ומברך בזמן שהוא חול, ודינו כמי שלא התפלל מנחה של שבת שמתפלל ערבית של חול פעמיים, ואינו מזכיר של שבת, שהרי דינו להבדיל בראשונה ואין יזכיר של שבת!?

בש"ת מהר"ל (ס, נו), תרץ את קושיית הרא"ש ע"י חילוק בין תפילה לברכת המזון במוצ"ש, שבתפילה אין אפשרות להתפלל תפילת שבת, אבל ברהמ"ז שייכת לסעודה שסעד בשבת וכל זמן שלא התפלל תפילת חול, יכול להזכיר "רצה" בברהמ"ז.

השולחן ערוך פוסק (ס, קפח) כמהר"ל ומהר"ם, שאם היה אוכל בשבת ויצאה שבת מזכיר של שבת בברכת המזון שהולכים אחר תחילת הסעודה.

הב"ח פוסק כשולחן ערוך ויאמר רק "רצה". הט"ז כתב, שההלכה, נאמרה כדי שלא נגרע מהקדושה של תחילת הסעודה (שבת), אבל אם באה לו קדושה נוספת בסיום סעודתו, יזכיר אותה גם כן, ולכן אם חל ר"ח במוצ"ש, והמשיך סעודתו ללילה, יזכיר גם "רצה" וגם "יעלה ויבוא" ומעיר הפרי מכדים על דבריו, שאם כבר התחיל "יעלה ויבוא", לא יחזור לומר "רצה".

המגן אברהם מוסיף שאם אכל פת גם בלילה, אם יזכיר שניהם זה דבר והיפוכו, לכן יזכיר רק "יעלה ויבוא", משתי סיבות: א: הולכים אחר זמן הברכה. ב. עפ"י דברי התוספתא צריך להזכיר את הקדושה שהתווספה.

הלכה למעשה עדיף לסיים את הסעודה השלישית לפני השקיעה ולכל הפחות לפני צאת הכוכבים. אך אם נמשכה הסעודה ללילה, נחלקו הפוסקים: המשנה בורה סובר כגו אברהם - יש לומר רק "יעלה ויבוא". ערוך השולחן, הבא"ח, וילקוט יוסף - רק "רצה". שולחן ערוך והגר"ז - "רצה" ו"יעלה ויבוא" יחד.
 אם התפלל ערבית באמצע הסעודה ודאי שלא יזכיר "רצה" (כבכל שבת ובפרט בשבת זו), כיון שעשאה חול.

ברכי נפשי

המנהג לומר אחרי שחרית בראש חודש פרק ק"ד שבתהלים - ברכי נפשי - יסודו במנהג ספרד ומובא בטור אור"ח סימן תכג, משום שהמזמור מפאר את בריאת העולם ובו הפסוק: "עשה ירח למועדים". טעמו של ערוך השולחן שזהו המזמור השלויים היו שרים בבית המקדש בשעת הקרבת קרבנות מוסף של ראש חודש (אור"ח תכד, ג). בנוסח אשכנז הוא שיר של יום בראש חודש.

ברכי נפשי (בתוספת שירי המעלות) אומרים גם בחורף בשבתות בין מנחה לערבית, משבת בראשית עד שבת הגדול. (בקין אומרים פרקי אבות). אבודרהם נתן לכך טעם במדרש: משל לכלה ומלכה שמלוין אותה בשירות ותשבחות ושבת מלכה (שבת מלכתא) וכלה (בואי כלה).

שנת תשע"ה שנת שמיטה הרב משה ביגל רבה של מיתר

היתר המכירה בשביעית מה קונים בשנת השמיטה

מצב החקלאות כיום בישראל שונה מאד מהמצב לפני מאה שנים. מחד גיסא, בחסד ה' עלינו, קמה מדינת ישראל וההתיישבות בארץ אינה בסכנה כפי שהייתה. גם מצב החקלאים אינו קשה כפי שהיה בעבר. זאת ועוד, יש מי שסובר שכאשר רוב האדמות החקלאיות הינן בידי יהודים, אין משמעות להיתר המכירה ובוודאי כאשר כל הארץ נמצאת "בבעלות על" של המדינה) הגר"ש גורן, תורת המדינה עמ' 464-445). מאידך, גם בימינו ניתן להצביע על כמה

סיבות המצדיקות את השימוש בהיתר המכירה:

1. חקלאים רבים אינם נשמעים להלכה ויעבדו בשמיטה כרגיל. תוצרת זו תצפין את השוק הישראלי שיתמלא במזון האסור באכילה (הגרש"ז אויערבך בספר מעדני ארץ שביעית ובשו"ת מנחת שלמה סימן מ"ד).
2. אם כל החקלאים ישמרו שמיטה כהלכתה ולא ישווקו שנה שלימה את תוצרתם לחו"ל, החקלאות בישראל תאבד את כל השווקים בעולם ותתמוטט לחלוטין. סכנה זו אף עולה בחומרתה על הסכנה של החקלאות לפני כמאה שנה.
3. אין כיום דרך אחרת לספק תוצרת חקלאית בהיקף הדרוש לכל תושבי מדינת ישראל. השיטות האחרות (כמו אוצר בית דין, מצעים מנותקים, או יבול הערבה) עליהם נכתב בפניותינו הבאות, יכולות לפתור בעיות של קבוצות קטנות ומסוימות באוכלוסייה ולא של כל המדינה. לאור נימוקים אלה, הרבנות הראשית לדורותיה, בראשות הרבנים הגאונים שהנהיגו אותה, מכרה בשליחות בעלי הקרקע את קרקעות החקלאים לנוכרי, ועל ידי כך התירה הרבנות הראשית את העבודה החקלאית (מלבד חלק מהמלאכות שנעשות רק על ידי נכרים) וכך אפשרה לספק תוצרת חקלאית למדינת ישראל. החל מהשמיטה בשנת תשס"ח שינתה הרבנות את המכירה והיא נעשתה ישירות מבעלי הקרקע לנוכרי. הוספה זו פתרה את הבעיה שהועלתה בדבר תקפות המכירה - שאם המכירה נעשית בשליחות והרי אין שליח לדבר עבירה וממילא השליחות לא התבצעה והקרקע לא נמכרה (חזון איש שביעית כז, ד"ה ואם כן. ויקרא כ"ה ל"ו; וראו נדרים ס"ב ע"ב ורמב"ם הלכות מתנות עניים פרק י' הלכה ז').

בשולי הדברים:

הוויכוח סביב התוצרת של "היתר המכירה" תפס בשמיטות האחרונות ממדים גדולים מאוד של התנגדות והשמעות ללא כל פרופורציה למחלוקת הלכתית כדרכה של תורה. בלי ספק הדבר נובע ממאבק נגד מרן הראי"ה קוק זצ"ל ומשנתו; לכן לענ"ד כל ממשיקי דרכו של מרן הרב צריכים להירתם לתמיכה איתנה ב"היתר המכירה" כדי לחזק את הדרך של "תורת ארץ ישראל" השואפת לפתרונות של תורת ישראל לכלל ישראל בארץ ישראל.

לסיכום, מה קונים בשנת השמיטה.

- א. תוצרת של היתר מכירה: מתוך הכרח לשמור על החקלאות הישראלית בשוק העולמי ודאגה לפרנסת החקלאים, ניתן להשתמש בתוצרת של היתר המכירה, ויש גם קיום מצות "וחי אחיך עמך". כמו כן, השימוש ב"היתר המכירה" מתאים לתורת ארץ ישראל המתייחסת לפתרונות הלכתיים מתוך גישה כלל ישראלית.
- ב. תוצרת של אוצר בית דין: תוצרת זו אינה מתאימה לכלל הציבור הרחב בישראל, בגלל המגבלות הרבות שיש בתוצרת הקדושה בקדושת שביעית, הן בדרכי השיווק, הן במכירה והן בשימוש. יחד עם זאת, היא ודאי ניתנת לשימוש ולשיווק בחוגים של ישיבות, אולפנות וקהילות בהן יודעים לשווק ולהשתמש בתוצרת שיש בה קדושת שביעית. גם בכך יש קיום מצוות וחי אחיך עמך, ובנוסף יש דעות שיש אף מצווה מן התורה באכילת תוצרת קדושה בקדושת שביעית, וכמו כן יש בכך סיוע לחקלאים המהדרין במצוות ואינם סומכים על היתר המכירה. אך עם זאת, יש להיזהר שלא לפסול את התוצרת של היתר המכירה ואת גדולי הפוסקים שהתירו אותה, או לזלזל במשתמשים בה (על פי הירושלמי ברכות סוף פרק ב, וכן הוא בש"ך לירידה דעה סימן ס"ז, י"ב, ובברכי יוסף לירידה דעה סימן של"א, כ).
- ג. תוצרת נכרית, מכל הסוגים: אינה מומלצת בגלל פגיעתה בחקלאות הישראלית ובחקלאים המתפרנסים ממנה. יתר על כן, כאשר התוצרת מניקה מיובל של אויבי ישראל ותומכי הטרור יש בכך איסור מסייע ביד עוברי עבירה.

באר שבע

"ויהי ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מ'צאנו מים. ויקרא אתה שבעה על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה". הפרשנים הקדמונים תמחו והרי כבר בימי אברהם נאמר: **"על כן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם".** יש שפירשו שמדובר בעיר אחרת, יש שהבדילו בין העיר לאזור הכללי, ויש שטענו שהעיר נקראה על שני המעשים גם יחד.

באר שבע שוכנת בלב מדבר, מטבען של ערים מדבריות שאינן מיושבות ברצף היסטורי, שנים שחונות או מגיפות עלולות לגרום לתושביהן לנדוד אחרי מקור מים זמין. יתכן בהחלט שהעיר של ימי אברהם היתה אפיוזדה קצרה ונגנשה, אך בימי יצחק בנו חזרה ונשבה, או אז החל הרצף ההתיישבותי היתר משמעותי. משום כך נכון לציין את שמה על מעשה זה למרות שהוא אינו הראשון.

היכן באר שבע המקראית? יוחנן אהרוני שחפר את תל שבע מזהה אותו כבאר שבע, יבדלח"א הרב יואל בן נון טוען שזו העיר שבע הנזכרת ביהושע פרק יט, באר שבע נמצאת במיקומה הנוכחי.

אנדרטת חטיבת הנגב

באר שבע של ימינו הוקמה ע"י העות'מאניים (זו העיר היחידה שהם הקימו ב-400 שנות שלטונם בא"י) בשנת 1900 כדי לשמש מרכז מינהלי לשבטים הבדואים ששכנו במרחב על מנת לספק להם שירותים כגון: חינוך, מים, טחינת שעורה, מסחר, רפואה ועוד. מאז ועד היום העיר באר שבע היא בירת הנגב. כבר מימיה הראשונים התגוררו בבאר שבע יהודים, בשנת 1901 פתחו בה יעקב גורדון ומאיר שיינדורביץ טחנת קמח ממוכנת. לאורך שנים ארוכות היה זה המבנה היחיד שהיה בבעלות יהודים בכל הנגב.

בשנת 1916 הוקם במקום בית כנסת ויהודי חברון שלחו אליו ספר תורה. לאחר הכיבוש הבריטי שימש גורדון נציג הקהילה היהודית הקטנה אל מול השלטון הבריטי. התחנה נעזבה לאחר מאורעות תרפ"ט, גורדון שהיה לאחרון היהודים בבאר שבע הוכרח למכור את התחנה למתחרו הערבי.

במלחמת העולם ה-1 נפלה באר שבע לידי הבריטים בקרב שהובל ע"י הגנרל אלנבי, בקרב הטעייה קלאסי שהובל ע"י הקולונל ריצ'ארד מיינרצהאן.

על פי תוכנית החלוקה היתה העיר אמורה להיכלל בשטח המדינה הערבית. ארבעה ימים אחרי קום המדינה ושני גדודים של האחים המוסלמים השתלטו עליה, חלקם נותר בעיר וחלקם המשיך דרך חברון לעבר ירושלים. במסגרת "מבצע משה", הטיל מפקד חזית הדרום יגאל אלון, את כיבוש העיר על חטיבת הנגב, 20 באוקטובר 1948 הפציצו מטוסי ב-17 את העיר, ולמחרת החלה ההתקפה שכללה הרעשה ארטילרית מכמה כיוונים, התקפות הסחה, והבקעה לשטח המבוצר בהובלת מחלקת הפריצה של גדוד 9. לאחר מכן חדר לעיר הקומנדו הצרפתי, טיהר את השטח הבנוי והתקדם עד סמוך לבניין המטרה. בשעה 09:00 נכנע המפקד המצרי והעיר היתה לבירת הנגב של מדינת ישראל.